

Студент 3 курсу
факультету обліку і аудиту ХНЕУ ім. С. Кузнеця

МЕТОДИЧНІ ПІДХОДИ ДО АНАЛІЗУ ФІНАНСОВОГО СТАНУ ПІДПРИЄМСТВА

Анотація. Досліджено необхідність аналізу фінансового стану підприємств і його сутність у сучасних умовах. Обґрунтовано основні принципи і методичні підходи до його здійснення, їх переваги, недоліки та пропозиції щодо його вдосконалення.

Аннотация. Исследована сущность и необходимость анализа финансового состояния предприятий в современных условиях. Обоснованы основные принципы и методические подходы к его осуществлению, их преимущества, недостатки и предложения по его совершенствованию.

Annotation. The nature and the need to analyze the financial condition of companies in today's environment have been investigated. The basic principles and methodological approaches to its implementation, their strengths, weaknesses and suggestions for its improvement have been substantiated.

Ключові слова: фінансовий стан, оцінка фінансового стану, фінансова стійкість, платоспроможність, рентабельність.

Головним завданням будь-якого підприємства завжди було отримання прибутку. Аналіз фінансового стану підприємства в ринковій економіці становить важливу частину інформаційного забезпечення управлінських рішень керівництвом компанії. Якщо вивчати фінансовий стан підприємства, можна зробити висновки його платоспроможності та ефективності роботи. Виявити різні можливості підвищення ефективності функціонування, визначити перспективу розвитку, знайти нові шляхи подолання проблем є головним напрямом практичної реалізації аналізу фінансового стану підприємства. Але можуть спостерігатися певні труднощі в організації роботи проведення аналізу фінансового стану на практиці. Це і зумовлює потребу дослідження даного питання.

Серед науковців, що приділили увагу вивченню проблеми аналізу фінансового стану підприємств, слід відокремити таких, як: Білик М. Д., Белай Г. С., Булгакова С. О., Азаров А. О., Кузьмін О. Є., Куліш А. П., Михайлов В. С., Олексів І. Б., Рузакову О. В., Сафронську І. М., Фещур Р. В., Швиданенко Г. О., Музиченко А. О. та багатьох інших. Якщо вивчати відповідну літературу, то можна помітити, що кожен учений по-своєму тлумачить поняття фінансового стану, фінансової стійкості та методи їх визначення.

Метою статті є дослідження сутності, принципів, існуючих методик і необхідності аналізу фінансового стану підприємства, знаходження напрямів покращення його оцінювання.

Поддєрьогін А. М. вважає метою оцінювання фінансового стану підприємства в системі антикризового управління розробку і реалізацію заходів, спрямованих на швидке відновлення платоспроможності, встановлення можливості підприємства продовжувати свою господарську діяльність, відновлення достатнього рівня фінансової стійкості підприємства, забезпечення прибутковості і зростання виробничого потенціалу й ухвалення відповідних рішень, подальшого розвитку [1, с. 558].

Так, на думку Азарова А. О., фінансовий стан підприємства – це комплексне поняття, що є результатом взаємодії всіх елементів системи фінансових відносин підприємства і визначається як сукупність виробничо-господарських факторів, характеризується системою показників, що відображають наявність, розміщення і використання фінансових ресурсів. Для ефективного управління підприємством необхідно провести ефективне оцінювання його фінансового стану [2, с. 56].

Фінансовий стан підприємства залежить від комплексних результатів виробничої, фінансово-господарської та комерційної діяльності. Першочергово на фінансовому стані підприємства позитивно впливають такі фактори, як безперервне виробництво та реалізація високоякісної продукції. Зазвичай, збільшення обсягу виробництва і реалізації продукції та послуг, а також одночасне зменшення їх собівартості приведе до підвищення прибутковості підприємства. Це, в свою чергу, матиме позитивний вплив на загальний фінансовий стан.

Фінансова діяльність підприємства повинна бути спрямована на збільшення кількості фінансових ресурсів та ефективність їх використання, своєчасне погашення кредитних заборгованостей, виплат дивідендів, що сприятиме досягненню раціонального співвідношення власних і залучених коштів, фінансової стійкості з метою ефективного функціонування підприємства.

Зазвичай фінансовий стан підприємства може визначатись такими елементами:

прибутковість діяльності підприємства;

оптимальність розподілу чистого прибутку;

наявність власних фінансових ресурсів, необхідних для подальшого виробництва;

раціональне розміщення основних і оборотних активів, платоспроможність та ліквідність підприємства.

Під час оцінки фінансового стану підприємства необхідно використовувати різні методи, прийоми та методики

аналізу. Це може дати можливість оцінити фінансовий стан підприємства не тільки за короткі періоди часу, а і в динаміці – за ряд періодів, дозволить визначити "больові точки" у фінансовій діяльності, а також способи ефективнішого і більш раціонального використання фінансових ресурсів.

Неефективне використання фінансових ресурсів призводить до зменшення платоспроможності підприємства і, як наслідок, до ймовірних збоїв у постачанні, виробництві та реалізації продукції; до зниження прибутку та рентабельності підприємства, а також до загрози отримання певних економічних санкцій.

Для проведення аналізу фінансового стану і фінансових результатів підприємства можна використовувати різні методи. Методи фінансового аналізу – це система науково-методичних інструментів для визначення фінансового стану підприємства. Виділяють такі основні методи оцінювання фінансового стану:

- коефіцієнтний;
- комплексний;
- інтегральний;
- беззбитковий;
- рівноважний.

Коефіцієнтний метод передбачає розрахунок системи коефіцієнтів, котрі виявляють різні сфери господарювання підприємства з урахуванням впливу внутрішнього і зовнішнього середовищ на його фінансовий стан.

Проте існує такий недолік методу – трудомісткість.

Не мають нормативних значень багато з перелічених показників.

Коефіцієнтний метод треба використовувати лише на тих підприємствах, які мають час для потрібної інтерпретації отриманих результатів.

Комплексний метод допомагає виявити проблемні напрями в діяльності підприємства, а також досліджувати причини, що їх зумовлюють.

Недоліком цього методу є його трудомісткість і відсутність нормативних значень більшості коефіцієнтів. Це обмежує використання даного методу на практиці, особливо під час оперативної оцінки діяльності підприємства.

Під час інтегрального методу розраховується інтегральний показник на базі узагальнюючих показників за рівнем платоспроможності, фінансової незалежності та якості активів підприємства [4, с. 66].

Інтегральний показник можна в будь-який момент доповнити будь-якою кількістю аналітичних напрямів та коефіцієнтів. Недоліком є виникнення певної неузгодженості понять "ліквідність" та "платоспроможність".

Беззбитковий метод базується на ролі операційного важеля у формуванні результатів діяльності підприємства, на можливості управління його витратами й результатами з метою досягнення необхідних показників беззбитковості виробництва. Критерієм оцінки фінансового стану підприємства в цьому випадку виступає запас фінансової міцності підприємства, тобто вигорок від реалізації, що підприємство має після проходження порогу рентабельності. Отже, чим вищий запас фінансової міцності у відсотках, тим стійкіший фінансовий стан підприємства [2, с. 254]. Даний метод є сучасним та практичним тому, що він включає беззбитковість (базовий аспект діяльності підприємства) та витрати.

Недолік даного методу – він не враховує такі критерії оцінки, як конкурентоспроможність, кредитоспроможність, ринкова і ділова активність. Рівноважний метод базується на понятті ліквідності й оцінці фінансового стану підприємства з позицій досягнення рівноваги у сфері господарсько-інвестиційної та фінансової діяльності підприємства [1, с. 156].

Ідеальна фінансова рівновага підприємства виникатиме за умови рівності результатів господарської та фінансової діяльності. Реалізація даного методу дала змогу встановити певні типові ситуації фінансового стану підприємства та розробити відповідні загальні рекомендації, що допоможуть досягнути фінансової рівноваги, що є надзвичайно цінним саме для даного методу. Але, недолік даного методу – неможливість урахування стану підприємства в конкретному, діловому, кредитному і ринковому середовищах.

Аналізу фінансового стану підприємства перешкоджають такі фактори, як:

наявність різних форм власності;

нестабільність законодавчої бази, яка створює перешкоди на шляху проведення аналізу фінансового стану підприємства.

Один з істотних компонентів фінансової стійкості підприємства є наявність у нього фінансових ресурсів, що забезпечують йому високу конкурентоспроможність. У свою чергу, лише стабільне одержання прибутку забезпечить формування власних фінансових ресурсів. Таку ж думку сформулював у своїй праці Швиданенко Г. О.: "За рахунок прибутку в ринковій економіці підприємство створює фінансову базу як для самофінансування поточної діяльності, так і для здійснення розширеного відтворення" [5, с. 210].

Питання удосконалення методів фінансового забезпечення діяльності підприємства є актуальним на сьогоднішній день.

Проаналізувавши все зазначене, можна виділити найосновніші аспекти, котрі були розглянуті в даній статті, і зробити висновок.

Фінансовий стан підприємства – один із найважливіших показників аналізу діяльності кожного підприємства, що залежить від комплексної виробничої, фінансово-господарської та комерційної діяльності [1, с. 33].

Існує багато методів оцінки фінансового стану, проте найефективнішим є комплексний метод, оскільки він дає можливість виявити всі проблемні напрями діяльності підприємства, дослідити причини їх виникнення.

Наук. керівн. Іваніснко В. В.

Література: 1. Поддєрьогін А. М. Фінанси підприємств : підручник [Текст] / А. М. Поддєрьогін, М. Д. Білик, Л. Д. Буряк. – 6-те вид., перероб. та доп. – К. : КНЕУ, 2006. – С. 552. 2. Азарова А. О. Математичні моделі та методи оцінювання фінансового стану підприємства : [монографія] / А. О. Азарова, О. В. Рузакова. – Вінниця : ВНТУ, 2010. – Ст. 172. 3. Сафронська І. М. Методичні підходи до комплексної оцінки фінансового стану підприємства [Текст] / І. М. Сафронська, Г. С. Белай // Інвестиції: практика та досвід. – 2009. – № 17. – С. 65–67. 4. Олексів І. Б. Проблеми аналізу та оцінки фінансового стану підприємства / І. Б. Олексів // Економічний

вісник. – Випуск 68 [Текст]. – С. 256–263. 5. Швиданенко Г. О. Сучасні технології діагностики фінансово-економічної діяльності підприємства : [монографія] / Г. О. Швиданенко. – К. : КНЕУ, 2002. – С. 209–211.